บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนากลุ่มและแนวทางการสร้างเครือข่ายเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ : กรณีศึกษาตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (PAR) ที่พยายามศึกษาชุมชน โดยเน้นการวิเคราะห์ปัญหา หาแนวทางในการแก้ปัญหา วางแผนดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหา ปฏิบัติการตามแผน และติดตามประเมินผล ทั้งนี้ในการดำเนินการวิจัยทุกขั้นตอน สมาชิกของชุมชนนั้นๆจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมด้วย เป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มคนที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการผลิตทางการเกษตร ดินเสื่อมโทรม ผลผลิตตกต่ำ ต้นทุนในการผลิตเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากราคาของปัจจัยการผลิตที่แพงขึ้นและกระบวนการกลุ่มของประชากรยังไม่มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพเพียงพอ ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบวิธีการศึกษาโดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. ขั้นตอนการวิจัย
3. เครื่องมือในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มเป้าหมาย ในฐานะที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำนวน 4 กลุ่ม 4 หมู่บ้าน คือ กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์หมู่ที่ 1 บ้านแหลมเคียน จำนวน 40 คน กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์หมู่ที่ 2 บ้านสามกอง จำนวน 30 คน กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์หมู่ที่ 3 บ้านชุมพอ จำนวน 15 คน และกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์หมู่ที่ 6 บ้านเกาะแต้ว จำนวน 15 คน รวม 100 คน และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจงซึ่งเป็นคณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ทั้ง 4 กลุ่ม จำนวน 22 คน เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างด้วยแบบสัมภาษณ์คำถามปลายเปิด ดังนี้คือ กลุ่มหมู่ที่ 1 และกลุ่มหมู่ที่ 2 คัดเลือกจากคณะกรรมการ 3 คน สมาชิก 3 คน กลุ่มหมู่ที่ 3และกลุ่มหมู่ที่ 6 คัดเลือกจากคณะกรรมการ 2 คน สมาชิก 3 คน

2. นักพัฒนา ในฐานะเป็นผู้ร่วมงานใกล้ชิด ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของสถานีพัฒนาที่ดินสงขลา และสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 12 สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสงขลา สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแต้ว และแกนนำเครือข่ายเกษตรอินทรีย์จังหวัดสงขลา รวม 10 คน

3. นักวิชาการ ในฐานะผู้รู้จากภายนอก ประกอบด้วย ดร.พิศมัย ผลพฤกษ์ไพร ดร.บัญชา สมบูรณ์สุข ดร.พจน์ ทรัพย์สมาน ผศ.สนธยา พลศรี และ นายจรูญ ยกถาวร (ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดิน เขต 12) ดังแสดงไว้ในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มหมู่ที่	ประชากร (จำนวน)	สมาชิก (จำนวน)		หมายเหตุ
		กลุ่มตัวอย่าง (สัมภาษณ์)	ผู้ร่วมวิจัย	
1	40 คน	6 คน	-	บ้านแหลมเคียน
2	30 คน	6 คน	-	บ้านสามกอง
3	15 คน	5 คน	-	บ้านชุมพอ
6	15 คน	5 คน	-	บ้านเกาะแต้ว
			10	นักพัฒนา
			5	นักวิชาการ จ.สงขลา
รวม	**100 คน**	**22 คน**	**15 คน**	**137 คน**

2. ขั้นตอนการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะดังนี้

1. ขั้นระยะก่อนวิจัย เป็นกระบวนการในการเตรียมการวิจัย การคัดเลือกชุมชนและศึกษาพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการวิจัย สร้างความสัมพันธ์กับบุคคลและชุมชน เช่นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ หมอดินอาสา การนำเสนอหัวข้อเรื่องสำหรับการวิจัย การจัดเตรียมเอกสารต่างๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) การคัดเลือกและวิเคราะห์พื้นที่สำหรับงานวิจัย พื้นที่ที่ผู้วิจัยเลือกคือ ตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นพื้นที่ในการศึกษาทำวิจัยเพื่อพัฒนากลุ่มและหาแนวทางการสร้างเครือข่ายเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์

2) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เนื่องจากผู้วิจัยรับราชการประจำสถานีพัฒนาที่ดินสงขลา สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 12 กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปฏิบัติงานพื้นที่และมีความสัมพันธ์เป็นที่รู้จักของประชาชน แกนนำของชุมชนในตำบลเกาะแต้ว จึงสะดวกและง่ายต่อการศึกษาและสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ในการทำงานร่วมกับหมอดินอาสา แกนนำและประชาชนตำบลเกาะแต้วส่วนหนึ่ง ผู้วิจัยเข้าพื้นที่เพื่อร่วมสนทนากับเกษตรกร หมอดินอาสา สมาชิกกลุ่ม ผู้ใหญ่บ้าน แกนนำของหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ขององค์กรในชุมชน เก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องในเบื้องต้นเพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหา กำหนดแนวทางการแก้ปัญหาร่วมกัน

3) จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและศึกษาวิเคราะห์ร่วมกันในเบื้องต้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอเค้าโครงวิจัยเรื่อง การพัฒนากลุ่มและแนวทางการสร้างเครือข่ายเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ : กรณีศึกษา ตำบล เกาะแต้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

2. ขั้นระยะดำเนินการวิจัย กำหนดไว้ 3 ขั้นตอน คือ

1) การศึกษาเกี่ยวกับความเป็นมาและศักยภาพของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์

ผู้วิจัยใช้เอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างด้วยแบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามแบบปลายเปิด จากกลุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มและชุมชน เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความเป็นมาและศักยภาพของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ในตำบลเกาะแต้ว นำมาวิเคราะห์ปัญหาด้านต่างๆดังรายละเอียดตามตารางที่ 7

ตารางที่ 7 การศึกษาความเป็นมาและศักยภาพของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ตำบลเกาะแต้ว

ขั้นตอนวิจัย	กลุ่มที่ศึกษา	เครื่องมือวิจัย	กิจกรรม	รายละเอียดการปฏิบัติงาน
1. การศึกษาความเป็นมาและศักยภาพของกลุ่ม	- กลุ่มหมู่ที่ 1,2, 3และ 6	- การศึกษาข้อมูลและเอกสารของกลุ่ม - แบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามปลายเปิด	- การรวบรวมเอกสาร และข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่ม - การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง - การวิเคราะห์ข้อมูล	- การพบปะสนทนาร่วมกับแกนนำและสมาชิกกลุ่ม - การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจากประชากรของกลุ่มทั้ง 4 กลุ่ม จำนวน 22 คน - การวิเคราะห์ความเป็นมาและศักยภาพของกลุ่ม

2) กระบวนการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในตำบลเกาะแต้ว

ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ร่วมกันของผู้วิจัย ผู้เข้าร่วมวิจัย คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม เพื่อหาแนวทางการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในตำบลเกาะแต้ว และกำหนดกิจกรรมในการเรียนรู้และพัฒนาร่วมกัน โดยใช้ข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย มีขั้นตอนในการพัฒนากลุ่มดังนี้คือ

2.1 ขั้นการก่อตัว (Forming) เป็นขั้นตอนในการศึกษากลุ่ม ผู้วิจัยและหมอดินอาสา มีส่วนร่วมกับคณะกรรมการ และ สมาชิกในการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อชี้แจงและสร้างความเข้าใจเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบของการจัดการและเป้าหมายของกลุ่ม สภาพภายในของกลุ่มยังไม่เข้มแข็ง การบริหารจัดการที่ไม่มีความเป็นระเบียบชัดเจน สมาชิกยังคงสงวนท่าทีของตนเอง

2.2 ขั้นวุ่นวาย (Storming) เป็นขั้นตอนที่เกิดความตึงเครียดขึ้นภายในกลุ่ม สมาชิกกลุ่มยังไม่สามารถตกลงกันได้เกี่ยวกับแนวทางของกลุ่ม คณะกรรมการกลุ่มส่วนใหญ่ยังไม่มีความพร้อมในการจัดการกลุ่ม ผู้วิจัยจะต้องช่วยในการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาให้แก่คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม

2.3 ขั้นสร้างบรรทัดฐาน (Norming) เป็นขั้นตอนในการสร้างความแข็งแรงให้แก่กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามผลการศึกษาและวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างผู้วิจัย คณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่ม ผู้วิจัยและคณะกรรมการกลุ่มขอรับความช่วยเหลือจากนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการพัฒนากลุ่ม โดยจัดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาดังนี้คือ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มและเกษตรอินทรีย์ การศึกษาดูงานกลุ่มที่เข้มแข็งและประสบความสำเร็จ

2.4 ขั้นการดำเนินการ (Performing) เป็นขั้นตอนในการพัฒนากลุ่มเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์อย่างต่อเนื่องและจริงจัง ผู้วิจัย คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มประชุมร่วมกันเพื่อสาธิตผลิตปุ๋ยอินทรีย์ กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในรูปแบบของปุ๋ยอินทรีย์ชนิดผงและชนิดน้ำเพื่อจำหน่าย และกำหนดแปลงทดสอบการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อศึกษาและพัฒนาคุณภาพของปุ๋ยอินทรีย์ จะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จและยึดบรรทัดฐานของกลุ่มเป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

2.5 ขั้นสลายตัว (Adjourning) กลุ่มที่เกิดความเข้มแข็งถ้าไม่มีการดำรงรักษาหรือพัฒนากลุ่ม กลุ่มจะค่อยๆสลายตัว เป็นขั้นตอนเพื่อการดำรงอยู่ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ให้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ได้อย่างต่อเนื่องและเพียงพอต่อความต้องการของสมาชิกและชุมชน มีกระบวนการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ตำบลเกาะแต้ว ตามตารางที่ 8 ดังนี้

ตารางที่ 8 กระบวนการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ตำบลเกาะแต้ว

ขั้นตอนวิจัย	กลุ่มที่ศึกษา	เครื่องมือวิจัย	กิจกรรม	รายละเอียดการปฏิบัติงาน
1. ขั้นก่อตัว	- กลุ่มหมู่ที่ 1,2,3และ6	- การประชุมกลุ่มย่อย	- การประชุมกลุ่มย่อย	- ผู้วิจัยหารือร่วมกับคณะกรรมการกลุ่มเพื่อจัดประชุมกลุ่มย่อย - การจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อหาแนวทางในการจัดการและผลิตปุ๋ยอินทรีย์ของกลุ่มโดยศึกษาจากกลุ่มหมู่ที่ 1 - สรุปแนวทางในการจัดการและผลิตปุ๋ยอินทรีย์ของกลุ่ม
2. ขั้นวุ่นวาย	- กลุ่มหมู่ที่ 1,2,3และ6	- การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนากลุ่ม	- การศึกษาและวิเคราะห์ร่วมกันในการหาแนวทางพัฒนากลุ่ม	- ผู้วิจัยและคณะกรรมการกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ทั้ง 4 กลุ่มร่วมกันวิเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนากลุ่ม
3. ขั้นสร้างบรรทัดฐาน	- กลุ่มหมู่ที่ 1,2,3และ6	- การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	- จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 2 วัน ณ ห้องประชุมสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 12	- การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการจัดการกลุ่มและการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ - การจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ในการจัดการกลุ่มและการเกษตรอินทรีย์
	- กลุ่มหมู่ที่ 1,2,3และ6	- การศึกษาดูงาน	- การศึกษาดูงานกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ ในพื้นที่	- การประสานงานกับกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่ประสบความสำเร็จในด้านการจัดการและการผลิตและสวนเกษตรอินทรีย์ที่ประสบความสำเร็จ

ตารางที่ 8 กระบวนการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ตำบลเกาะแต้ว (ต่อ)

ขั้นตอนวิจัย	กลุ่มที่ศึกษา	เครื่องมือวิจัย	กิจกรรม	รายละเอียดการปฏิบัติงาน
			- การศึกษาดูงานสวนเกษตรอินทรีย์	- การศึกษาดูงานกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์หมู่ที่ 1 ต.เขาพระ อ. รัตภูมิ หมู่ที่ 4 และ 8 ต. ฉาง อ. นาทวี หมู่ที่ 3 ต. ป่าชิง อ.จะนะ จ.สงขลา - การศึกษาดูงานสวนเกษตรอินทรีย์วิถีไท หมู่ที่ 6 ต.เขาพระ อ.รัตภูมิ จ.สงขลา - ผู้วิจัยร่วมกับนักวิชาการเกษตรและผู้เชี่ยวชาญถ่ายทอดความรู้และทักษะการผลิตปุ๋ยอินทรีย์รูปแบบต่างๆ
4. ขั้นการดำเนินการ	- กลุ่มหมู่ที่ 1,2,3และ6	- การสาธิตผลิตปุ๋ยอินทรีย์	- การสาธิตผลิตปุ๋ยอินทรีย์	- คณะกรรมการกลุ่มร่วมกันกำหนดแปลงทดสอบการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสังเกตผลการใช้ สรุปนำเสนอแก่สมาชิก
	- กลุ่มหมู่ที่ 1,2,3และ6	- การทดสอบปุ๋ยอินทรีย์	- การทดสอบใช้ปุ๋ยอินทรีย์กับพืชผักและไม้ผลต่างๆ	- กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในรูปของปุ๋ยชนิดผงและชนิดน้ำจำหน่ายให้แก่สมาชิกและบุคคลภายนอก
	- กลุ่มหมู่ที่ 1,2,3และ6		- การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ - การรวมกลุ่มเป็นกลุ่มที่เป็นทางการ	- กลุ่มทั้ง 4 กลุ่มวิเคราะห์ร่วมกันและปรับเปลี่ยนเป็นกลุ่มที่เป็นทางการ จำนวน 1 กลุ่ม แต่ยังคงสภาพกลุ่มเดิมทั้ง 4 กลุ่มไว้ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณจากงบบูรณาการจังหวัดสงขลาเพื่อก่อสร้างโรงงานและจัดซื้ออุปกรณ์ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์

ตารางที่ 8 กระบวนการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ตำบลเกาะแต้ว (ต่อ)

ขั้นตอนวิจัย	กลุ่มที่ศึกษา	เครื่องมือวิจัย	กิจกรรม	รายละเอียดการปฏิบัติงาน
5. ขั้นสลายตัว	- กลุ่มหมู่ที่ 1,2,3และ6			- กลุ่มไม่มีการสลายตัว เนื่องจากมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดเวลา ทำให้กลุ่มเกิดความเข้มแข็ง

3) การศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการสร้างเครือข่ายเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ มีรายละเอียดดังนี้

3.1 การหารือร่วมกับคณะกรรมการกลุ่มในการวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการสร้างเครือข่ายเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์และกำหนดจัดกระบวนการระดมความคิดอย่างมีส่วนร่วม (AIC)

3.2 การจัดกระบวนการระดมความคิดอย่างมีส่วนร่วม (AIC) ผู้วิจัยร่วมกับคณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ ทั้ง 4 หมู่บ้านจัดกระบวนระดมความคิดอย่างมีส่วนร่วมหาแนวทางการสร้างเครือข่ายกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ของชุมชนตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ดังแสดงไว้ในตารางที่ 9 ดังนี้

ตารางที่ 9 แนวทางการสร้างเครือข่ายเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ตำบลเกาะแต้ว

ขั้นตอนวิจัย	กลุ่มที่ศึกษา	เครื่องมือ	กิจกรรม	รายละเอียดการปฏิบัติงาน
- แนวทางการสร้างเครือข่ายเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์	- กลุ่มหมู่ที่ 1,2, 3และ 6	- เทคนิคการระดมความคิดอย่างมีส่วนร่วม (AIC)	- การจัดกระบวนการระดมความคิดอย่างมีส่วนร่วม (AIC)	- ผู้วิจัยนัดหมายคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มเพื่อระดมความคิดในการหาแนวทางการสร้างเครือข่ายเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ - การจัดกระบวนการระดมความคิดอย่างมีส่วนร่วม (AIC) - สรุปแนวทางการสร้างเครือข่ายเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์

3. ขั้นระยะหลังดำเนินการวิจัย

มีแนวทางการวิจัยไว้ดังนี้

1. การติดตามและสังเกตการณ์พัฒนาของกลุ่มและเครือข่ายเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ตำบลเกาะแต้ว การให้การสนับสนุนแก่กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในรูปแบบต่างๆ เช่น การฝึกอบรมและสาธิตเพิ่มเติม การสนับสนุนปัจจัยการผลิตและงบประมาณ

2. สรุปผลการทำวิจัยเพื่อนำเสนอวิทยานิพนธ์การพัฒนากลุ่มและแนวทางการสร้างเครือข่ายเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์

3. เครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยออกแบบเครื่องมือในการวิจัย ตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (PAR) และกระบวนการระดมความคิดอย่างมีส่วนร่วม (AIC) ซึ่งมีเครื่องมือในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การศึกษาเอกสารและข้อมูลของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในตำบลเกาะแต้ว
2. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างผู้วิจัยออกแบบให้มีคำถามปลายเปิด มี 3 ตอน ดังนี้
   2.1 ตอนที่ 1 ความเป็นมาและศักยภาพของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์
   2.2 ตอนที่ 2 การพัฒนากลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์
   3.3 ตอนที่ 3 แนวทางการสร้างเครือข่ายผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์
3. การประชุมกลุ่มย่อย เพื่อสร้างบรรยากาศความสัมพันธ์ที่ดี ความร่วมมือและความเชื่อมั่นแก่กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ทั้ง 4 กลุ่ม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ร่วมกันของผู้วิจัยและ ผู้ร่วมวิจัย เพื่อศึกษาหาแนวทางการพัฒนากลุ่ม
4. การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเสริมความรู้และทักษะพัฒนากลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์เกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่ม การพัฒนาคุณภาพและผลผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ภูมิปัญญาด้านเกษตรอินทรีย์ร่วมกับหมอดินอาสาและวิทยากรที่มีความรู้
5. การศึกษาดูงาน เพื่อให้ผู้ร่วมวิจัยซึ่งผ่านการประชุมกลุ่มย่อยและศึกษาวางแผนร่วมกันเข้าศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มและกระบวนการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการ และการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เป็นที่ยอมรับของชุมชน
6. การสาธิตผลิตและทดสอบใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เป็นการประชุมถ่ายทอดความรู้ และสาธิตผลิต ปุ๋ยอินทรีย์ให้แก่สมาชิกกลุ่ม เมื่อมีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ขึ้นมา จึงวางแผนทดสอบปุ๋ย

อินทรีย์เพื่อให้เกิดการยอมรับและนำไปใช้ กลุ่มต้องมีการประชุมย่อยเพื่อหารือการจัดทำแปลง ทดสอบการใช้ ปุ๋ยอินทรีย์ และดำเนินการทดสอบการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ตามมติของที่ประชุม

7. กระบวนการระดมความคิดอย่างส่วนร่วม (AIC) เพื่อหาแนวทางในการสร้างเครือข่ายเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ให้กว้างขวางและเข้มแข็งมากขึ้นเป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นหลังจากกลุ่มมีการพัฒนาจนเกิดความเข้มแข็ง ผู้วิจัยร่วมกับ ผู้ร่วมวิจัย คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม ดำเนินการจัดกระบวนการระดมความคิดอย่างมีส่วนร่วม (AIC)โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางในการสร้างเครือข่ายเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ตำบลเกาะแต้ว

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่องจากการสังเกต การจดบันทึก เอกสาร ประกอบ ภาพถ่าย การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย

1. การศึกษาความเป็นมาและศักยภาพของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์
   1.1 จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
   1.2 จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์
2. ข้อมูลกระบวนเรียนรู้และการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และสาธิตให้แก่กลุ่มตามที่ผู้วิจัยและกลุ่มตกลงร่วมกัน คือ การประชุมกลุ่มย่อย การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การสาธิตและการทดสอบใช้ปุ๋ยอินทรีย์
3. ข้อมูลแนวทางการสร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ จากกระบวนการระดมความคิดอย่างมีส่วนร่วม (AIC)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) กับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์และการบันทึกข้อมูล จากการสังเกต การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การสาธิตผลิตและทดสอบใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาและศักยภาพของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์
3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการสร้างเครือข่ายผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์